

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ: การแพร่กระจายทางพื้นที่และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ
การปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร ในจังหวัดกำแพงเพชร
และจังหวัดพิจิตร

ชื่อผู้เขียน: นางสาวสุขจิต ทองเหมื่อน

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต: สาขาภูมิศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าแบบอิสระ:

รองศาสตราจารย์ ดร.เด่นห์ ญาณสาร	ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ วิทยากัด	กรรมการ
อาจารย์ จิระ ประังเขียว	กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการแพร่กระจายเชิงพื้นที่ของนวัตกรรมการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับและเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรก่อนและหลังการยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ข้อมูลสำหรับการศึกษา ได้จากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรที่ยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำนวน 155 ราย และหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนอีก 20 ราย จากบ้านบึงบ้าน และบ้านหนองโคน จังหวัดกำแพงเพชร บ้านเพชรพิจิตร และบ้านแหลมรัง จังหวัดพิจิตร การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายของพื้นที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน วิเคราะห์จากแผนที่ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา การศึกษากระบวนการแพร่กระจายและความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคม ก่อนและหลังการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกร ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนใช้การวิเคราะห์แต่้มคะแนน

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการแพร่กระจายของการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนจะมีลักษณะการกระจายแบบขยายออกไปยังบริเวณใกล้เคียง โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนการแพร่กระจายได้แก่ ปัจจัยทางด้านองค์กร

การแพร่กระจาย เช่น ตัวแทนการแพร่กระจาย ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อการแพร่กระจายการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนและปัจจัยเชิงสถาบัน เช่น มีตลาดรองรับแน่นอน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการแพร่กระจายได้แก่ ปัจจัยเชิงสถาบัน คือเงื่อนไขของตลาดที่มีความยุ่งยากและการไม่มีระบบชลประทาน และปัจจัยทางกายภาพ เช่น ความห่างไกลจากแหล่งน้ำ ปัจจัยที่สนับสนุนการยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรประกอบด้วยปัจจัยเชิงสถาบัน เช่น การมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอนและเงื่อนไขของบริษัทไม่เข้มงวด และปัจจัยทางกายภาพ เช่น การมีน้ำเพียงพอและผลผลิตไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความแห้งแล้ง และปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น มีรายได้สูงและต้นทุนในการผลิตต่ำกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ได้แก่ ปัจจัยเชิงสถาบัน คือ การไม่มีชลประทาน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ การขาดแคลนแรงงาน และปัจจัยทางกายภาพ คือ ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ เป็นต้น

สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายหลังการยอมรับการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน คือ การมีรายได้ รายจ่าย ภาวะหนี้สินและการออมเพิ่มมากขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นปรากฏว่า การติดต่อสื่อสารของเกษตรกรคือ การเดินทางไปเยี่ยมญาติ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และการอพยพไปทำงานนอกหมู่บ้านมีน้อยลง ผลที่ได้จากการศึกษารั้วนี้จึงสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับกำหนดแนวทางการเกษตรของพื้นที่ศึกษาและวิธีการศึกษาอาจนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้

Independent Study Title	Spatial Diffusion and Factors Affecting the Adoption of Baby Corn Growing of Farmers in Changwat Kamphaeng Phet and Changwat Phichit.	
Author	Miss. Sukjit Thongmuan	
M.S. (Geography)	Master of Science in Geography	
Examining Committee:	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn	Chairman
	Lecturer Dr. Chusak Wittayapak	Member
	Lecturer Chira Prangkio	Member

Abstract

The purposes of this study were to examine patterns and spatial diffusion of innovative baby corn growing, to analyse carriers and barriers affecting the adoption of baby corn growing, and to compare socio – economic differentiation before and after the crop adoption. The data were collected from a field study including field mapping and interviewing 155 heads of household whom adoptors and interviewing 20 heads of household whom non-adoptors in Ban Bung Ban and Ban Nong Don in Khamphaeng Phet Province, and Ban Pet Pichit and Ban Lam Rang in Pichit Province. The analysis of the pattern and process of diffusion was done by cartographic analysis and descriptive analysis, the different characteristics on the socio-economics before and after growing the crop were done by descriptive analysis while data concerning the carriers and barriers were analyzed using point-score analysis.

The result of the study revealed that the diffusion pattern of baby corn area was an expansion type which extended to proximal areas. The diffusion carriers included institutional factors

(agent, market providing.) The barriers included institutional factors (conditions from company and lack of irrigation system), physical factors (distance from water supply). The adoption carriers included institutional factors (marketing efficiency and nonrestrictive conditions from companies), physical factors (efficient water supply), and economical benefits (high income and lower expenses than growing other crops). Barriers encountered were institutional factors (no irrigation system), economic factors (lack of labor) and physical factors (lack of water supply).

There were some changes in family economics after baby corn adoption, i.e., the increase of family income, family expenses, family debts, and savings. Moreover, the data also showed that there were changes in family socialization and communication, i.e., the decrease of family travelling to other families, religious participation, and migration to work in other villages. The result of this study can be used as a database for agricultural development planning in the study area and methodology may be useful to other related studies in those areas.